

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Životní styl skautů se zaměřením na rovery a rangers
Bakalářská práce

Autor: Kateřina Píšová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii

Vedoucí práce: Mgr. Iva Junová, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Jan Sýkora

Zadání bakalářské práce

Autor: Kateřina Píšová

Studium: P15P0903

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii

Název bakalářské práce: **Životní styl skautů se zaměřením na rovery a rangers**

Název bakalářské práce AJ: Lifestyle of scouts with focus on rovers and rangers

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem této bakalářské práce je zanalyzovat životní styl mladých aktivních skautů v roverském věku. V teoretické části je vymezen životní styl a pojmy s ním související. Pozornost je zde také věnovaná pojmu volný čas. Dále teoretická část představuje skauting od jeho začátků přes důležité znaky až po současnost. V empirické části je využit kvalitativní design výzkumu.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Iva Junová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Jan Sýkora

Datum zadání závěrečné práce: 6.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci napsala pod vedením Mgr. Ivy Junové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechnu použitou literaturu a zdroje. Dále prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem c.13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními a dizertačními a habilitačními pracemi na UHK)

V Hradci Králové dne 16.4.2019

.....

Kateřina Píšová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Ivě Junové, Ph.D. za ochotu, vstřícnost, a hlavně cenné rady při odborném vedení mé práce. Dále poděkování patří i všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumném šetření za jejich ochotu. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu při mém studiu.

Anotace

PÍŠOVÁ, Kateřina. *Životní styl skautů se zaměřením na rovery a rangers*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 46 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá životním stylem skautů, konkrétně roverů a rangers. První kapitola teoretické části je zaměřena na životní styl z různých pohledů. Dále jsou zde popsány životní hodnoty jako součást životního stylu. Poslední část této kapitoly tvoří popis teorií volného času. Druhá kapitola je zaměřená na skautské hnutí. V první části je představena historie světového a českého skautingu. V druhé části je popsán skauting jako organizace. Jsou zde vyobrazeny principy, výchovná metoda, a skautské ideály v rámci organizace. V empirické části je využito kvalitativního šetření. Jako metoda sběru dat je využit polostrukturovaný rozhovor. Cílem empirické části je zjistit, jak skauting ovlivňuje životní styl roverů a rangers.

Klíčová slova: Skauting, roveři a rangers, životní styl, volný čas

Annotation

PÍŠOVÁ, Kateřina. *Lifestyle of Scouts with Focus on Rovers and Rangers*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 46 p. Bachelor thesis.

This bachelor thesis deals with the lifestyle of scouts, rovers and rangers in particular. First chapter of theoretical part is focused on different aspects concerning lifestyle. The last chapter of this part comprises a description of concepts defining free time. Second chapter depicts the scout movement. First part presents the history of global and Czech scouting. Second part describes scouting as an organization. As a result, the principles, educational method and scout ideals are being dealt with in context of scout organization. The empirical part employs a qualitative research. The data are collected by a semi structured discourse. The goal of the empirical part is to evaluate the effects of scouting on rovers and rangers' lifestyle.

Keywords: scouting, rovers and rangers, lifestyle, free time

Obsah

Úvod	8
1 Životní styl, životní hodnoty, volný čas	9
1.1 Životní styl.....	9
1.2 Hodnotová orientace jako součást životního stylu	13
1.3 Volný čas a jeho význam pro životní styl	14
2 Skautské hnutí	17
2.1 Historie skautingu	17
2.2 Skaut jako organizace	20
3 Výzkumná část.....	28
3.1 Cíl výzkumu, metoda výzkumu, výzkumný předpoklad	28
3.2 Výzkumné otázky	29
3.3 Výzkumný vzorek.....	30
3.4 Výsledky výzkumu.....	31
3.5 Shrnutí výsledků výzkumu	39
Závěr	41
Seznam literatury	43

Úvod

Bakalářská práce se zabývá skautingem, který je ve světě významnou organizací na poli výchovy mládeže. Téma skautingu a životního stylu jsem si vybrala především z důvodu, že se sama ve skautské organizaci pohybuji již od dětství. V této práci se přímo zaměřuji na životní styl věkového stupně roverů a rangers. V osobním životě se u roverů setkávám se širokou paletou přístupů k jejich skautskému životu. V tomto věkovém stupni dochází v rámci skautské činnosti k velkým změnám, fungování ve skautu se pro členy mění. Pro mnohé to znamená novou funkci ve vedení oddílu, organizaci akcí či výpomoc při střediskových aktivitách. Z těchto důvodů se část skautů po základní škole rozhodne skaut opustit či jejich aktivita ustoupí do pozadí a skautingu věnují jen malý časový obnos. V této práci se však zaměřuji na ty, kteří se rozhodli zůstat aktivní a věnují skautování ve prospěch druhých velké množství svého času. Jaká je jejich motivace? Ovlivňuje to jejich vztahy? Bere jim skaut jejich volný čas? Jaký mají názor na výchovu ve skautu? To jsou otázky, na které se snažím v empirické části této práce najít odpověď.

První kapitoly, které jsou teoretickým východiskem pro empirickou část, se zaměřují na životní styl, jenž je zde vyobrazen z různých pohledů odborné literatury. Nedílnou součástí této kapitoly představují životní hodnoty a volný čas jako související části životního stylu. V druhé části teoretické části je důraz kladen na skautské hnutí. Je zde popsána historie hnutí ve světě i u nás. Dalším bodem této kapitoly je skauting jako organizace. Zde jsou popsány principy, ideály a výchovná metoda, která je pro skauting stěžejní. Poslední část tvoří věkové stupně a skautské vzdělávání, kde je největší důraz kladen na věkovou skupinu roverů a rangers.

Pojem životní styl skautů najdeme napříč publikacemi, které jsou určeny pro skautskou komunitu, ale i pro veřejnost. Z kvalifikačních prací bych ráda uvedla práci s názvem: *Skauting jako životní styl* od autorky Veroniky Šebestové, která se ve své práci zabývá myšlenkou, zda se skauting v dnešní době může životním stylem stát.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat životní styl skautů, konkrétně roverů a rangers. Výzkumná část se zaměřuje především na důležitost samotného skautování v životě vybraných respondentů, na osobní vztahy, trávení volného času respondentů a na zodpovězení otázky, zda má skautská činnost nějaký vliv na jejich studium.

1 Životní styl, životní hodnoty, volný čas

1.1 životní styl

Významnou část této práce tvoří životní styl. Tato kapitola představuje životní styl z různých pohledů odborné literatury a poté se zabývá životními hodnotami v rámci životního stylu, volným časem.

Obecně je možné zmínit, že každý jedinec má svůj typický životní styl. Každý člověk svým způsobem dělá nějaké činnosti. Dalo by se říci, že všichni v některých rysech vykonávají stejné typy činností, někdy dokonce jde i o úplně stejnou činnost. Každý jedinec zachovává určité hodnoty, morálku, zásady chování a jednání. Valná většina z nás nějakým způsobem figuruje na sociálních sítích, je členem určitých sociálních skupin. Každý má svůj způsob, jak tráví volný čas. Ve skutečnosti jsou však ale rozdíly ve vykonávání daných činností konkrétním člověkem s ohledem na to, jakou má člověk hodnotovou preferenci, sociální vazby a čím se zabývá ve svém volné čase. (Duffková 2007, s. 79)

Životní styl každého jedince a jeho hlavní charakteristika závisejí na vnějším faktoru a na subjektivních činitelích. Vnějšími faktory jsou chápány obecnější celospolečenské a užší skupinové podmínky. Subjektivní činitelé jsou osobnost jedince a všemi potřebami, zájmy, aspiracemi, dovednostmi, schopnostmi a podobně. (Duffková 2007, s.79)

V odborné literatuře dále najdeme dva termíny – životní styl a životní způsob. Pojem životní způsob je spojován s většími sociálními celky. Životní styl je spíše spojován s jednotlivcem a vyjadřuje individuálnost člověka, specifické chování jedince, a je také identifikační znak pro příslušnost k určité sociální vrstvě. (Kraus et al., 2015)

Slepičková (2005, s.12) vidí životní styl jako „*paletu prakticky všech lidských aktivit od myšlení, přes chování až po jednání a to takových, které zaujímají v životě trvalejší místo, většinou se opakují, jsou typické a předvídatelné. Nejčastěji se posuzuje podle názorů, postojů a chování.*“

Kolesárová (2016 s.44) ve své knize, která se zabývá životním stylem v informační společnosti uvádí, že životní styl vychází ze zájmů a potřeb, které pomáhá uspokojovat, čímž svoji konzistentní formou tvoří celek. Teprve tato jednotná forma podle ní v rámci uspokojování potřeb tvoří styl.

Dle Čihovského (2005, s.51) je životní styl „komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorů, souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování.“

Dělení životního stylu

Dle výzkumu Sociologického ústavu z roku 1999 se životní styl dělí následovně:

- *„Zdravý životní styl*
- *Život s rodinou a pro rodinu*
- *Nezávislý život s širším okruhem známých*
- *Ekologicky šetrný životní styl*
- *Duchovní hodnoty a duchovní život*
- *Tradičně venkovský životní styl*
- *Zajištění a udržení nadstandardu*
- *Pracovní vytížení i mimo běžnou pracovní dobu“*

(citováno dle Kraus a kol., 2015, s.101)

Další možné dělení je dle Havlíka hodnot, které je zaměřené na hodnoty způsobu života:

- *„Život s náplní studia*
- *Životní styl s nejvyšší hodnotou hraní*
- *Životní styl s rozjímáním“* (citováno dle Kraus a kol. 2015, s.100)

J. Duffková (2005, s.81) uvádí rozdělení životních stylů na životní styl jednotlivce a životní styl skupiny. „Životním stylem jednotlivce je možné rozumět ve značné míře konzistentní životní způsob jednotlivce, jehož jednotlivé části si navzájem odpovídají, jsou ve vzájemném vztahu, vycházejí z jednotného základu, mají společné jádro, resp. Určitou jednotící linii, tj. jednotný styl, který se jako červená linie prolíná všemi podstatnými činnostmi, vztahy, zvyklostmi apod. nositele životního stylu“

„Životní styl skupiny pak představuje do určité míry vyabstrahované, typické společné rysy životního způsobu, resp. Jeho hlavních, určujících momentů, které jsou příznačné pro

převážnou většinu členů nějaké skupiny (častěji jde o větší či menší skupiny, jejichž členové se navzájem všichni neznají, ale obecně vzato mají společné něco, co je důležité pro vytváření životního způsobu/stylu – např. profesní skupiny či obecněji skupiny vytvářející se v souvislosti s povoláním a přípravou na něj: životní styl lékařů, profesionálních sportovců, vysokoškolských studentů apod.)“

Duffková vymezuje životní styl skupiny způsobem ve kterém skupinu pojímá jako agregát. Vymezíme-li skupinu tímto způsobem, pak je chápána jako jednotka, která vznikla statistickým zobecněním empirických dat, které hledají rysy typické například pro styl skupin profesních. V rámci sociologie se však výraz skupina používá častěji pro označování seskupení lidí, které k sobě váže sociální vazba. Lidé v rámci této skupiny o sobě vědí, vídají se, mají společné hodnoty, společné cíle, normy či sankce. (Kubátová 2010, s. 23)

Znaky životního stylu

Dále bych v této kapitole uvedla znaky, které jsou pro životní styl typické. Dle Žumárové se znaky životního stylu vymezují následovně:

- *„Kognitivní hodnocení sebe sama a svého postavení ve světě*
- *Způsob prožívání*
- *Vztah k práci, odpočinku a pohybové aktivitě*
- *Zvládání sociální interakce*
- *Ego úroveň“* (citováno dle Kraus a kol. 2015)

Zdravý životní styl

Na závěr této části kapitoly bych ráda věnovala pozornost zdravému životnímu stylu, který má u skautů velké zastoupení. U skautování jde ruku v ruce péče o fyzičnost s péčí o duševní zdraví. Lze konstatovat, že výchova ve skautu vede a podněcuje členy k naplňování zdravého životního stylu.

Význam pěstování zdravého životního stylu přitom v čase roste, protože se zrychluje životní rytmus a přibývá stresu.

Dle Marádové se zdravý životní styl skládá z těchto částí:

- *„Vyrovnaný a pravidelný režim dne*
- *Dostatek pohybové aktivity*
- *Dodržování zásad osobní hygieny*

- *Duševní pohodu*
- *Ochranu před znečištěným životním prostředím*
- *Ochranu před úrazy a nakažlivými nemocemi*
- *Dostatečnou a plnohodnotnou výživu*
- *Odpovědné chování v nejrůznějších životních situacích*
- *Odolnost vůči škodlivým vlivům a návykům*
- *Pohodu v mezilidských vztazích“ (citováno dle Kraus a kol., 2015, s.104-105)*

Z praktického pohledu se všechny části zdravého životního stylu ve skautingu vyskytují. Pokud se zaměříme na vyrovnaný a pravidelný režim, zjistíme, že tomu se děti učí během táborů a výprav. Pohybová aktivita je samozřejmostí. Z velké části skautské aktivity slouží k rozvoji tělesné síly a kondice. Duševní pohodou a pohodu v mezilidských vztazích zde můžeme rozumět atmosféru, která je typická pro pravidelné setkávání skautů v rámci své družiny či oddílu. Samozřejmostí je pěstovat odolnost vůči škodlivým vlivům, kterou můžeme prakticky vidět v rámci preventivních aktivit, které skauti v rámci svých oddílů pro děti pořádají. Nedílnou součástí je ochrana před znečištěným životním prostředím, která vyplývá ze skautské lásky k přírodě a z ideálů, které skauti zachovávají.

1.2 Hodnotová orientace jako součást životního stylu

Dle pedagogického slovníku (Průcha a kol., 2013) lze hodnoty definovat:

1. Ze sociálněpsychologického hlediska jako subjektivní ocenění nebo míru důležitosti, kterou konkrétní jedinec přisuzuje věcem, symbolům, ostatním lidem, jevům. Hodnotová orientace je osvojována během procesu enkulturace a socializace. Určité hodnoty mohou být sdílené skupinami nebo celou společností. Některé hodnoty, jako například morální hodnoty, mají trvalou platnost, jiné jsou proměnlivé.
2. V rámci pedagogického hlediska jsou důležité *„hodnotové systémy mládeže, vzdělání samo jako společenská hodnota, hodnoty a postoje jako součást cílů a obsahů škol.“*

Životní hodnoty tvoří podle Pávkové důležitou součást životního stylu. Každý jedinec má svůj individuální systém hodnot, který je utvářen vlivem aktivity a životních podmínek jedince. Hodnotová orientace se může zaměřovat na známé *mít* či *být*. První možností je schraňování materiálních předmětů, honba za kvantem zážitků bez pravého prožitku. Druhou možností nám nabízí, intenzivní prožívání bez ohledu na finanční náročnost, kterou podnět má. (Pávková, s. 29, 2008)

Pokud se na tuto definici zaměříme v kontextu skautské výchovy, tak nám ve většině případech vyjde, že hodnotová orientace skautů je spíše zaměřená na *být*. Tento fakt vyplývá ze skautské výchovy a z hodnot, které jsou pro skauty vlastní. Skautské hodnoty vycházejí ze skautského zákona, který je základním stavebním kamenem skautské výchovy. Skautský zákon a zbylé ideály jsou podrobněji přiblíženy v kapitole zabývající se skautskými ideály.

Je tedy zřejmé, že naše zájmy a potřeby ovlivňují pohled všech jedinců na to, co považují za cenné a hodnotné. Vedle potřeb jako je jídlo, bydlení, pocit bezpečí, náklonnost, pomoc v obtížných situacích, láska, radost stojí zájmy. Zájmy mají v uspořádání hodnot významnou úlohu. Zájmová orientace má výrazný vliv na rozhodování o budoucím zaměření. Na závěr bych ráda odkázala na myšlenku Rosenzweiga, že nejvýznamnější oblast pro náš hodnotový svět představuje morálka, díky které posuzujeme celé dění kolem nás primárně z hlediska dobra a zla. (Rosenzweig, 1991, s.5)

1.3 Volný čas a jeho význam pro životní styl

Dále se v této kapitole zaměřuji na přiblížení volného času jako důležité součásti životního stylu. Musím zde také zmínit, že skauting pro mnohé lidi znamená trávení volného času smysluplným způsobem. Skauting jako výchovná organizace tvoří náplň volného času desítkám tisícům členů v České republice a milionům po celém světě.

Volný čas tvoří velmi důležitou součást života snad každého člověka. Volný čas je dle mého názoru pro většinu z nás doba, kdy nemusíme řešit žádné povinnosti, můžeme v klidu relaxovat či se věnovat našim zájmům.

Způsob, kterým je volný čas využíván je důležitým ukazatelem životního stylu. Na volný čas můžeme nahlížet z různých pojetí. Zařazujeme je do třech velkých skupin. (Knotová, 2011, s. 25):

1. Pojetí, která vidí volný čas jako smysl a cíl našeho bytí se označují jako optimistická.
2. Pojetí, která kladou důraz na negativní stránky volného času se, označují jako skeptická (kritická)
3. Pojetí, která mají svůj začátek ve vytváření hodnot ve volném čas v reálných společenských souvislostech, se nazývají jako realistická.

Hofbauer (2004, s.13) uvádí, že *„volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností – to je tzv. zbytková, reziduální teorie volného času, rozšířená zejména v německé literatuře. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.“*

Dále bych v této kapitole ráda uvedla funkce volného času. Dle německého pedagoga volného času Opaschowského nalézáme sedm hlavních funkcí volného času (citováno dle Knotová s.33, 2011):

1. *„Rekreační*
2. *Kompenzační*
3. *Enkulturační a edukační*
4. *Kontemplační*

5. *Komunikační*
6. *Participační*
7. *Konzumní*

Rekreační funkce má za cíl odpočinek, relaxaci a čas potřebný na zotavení. Kompenzační funkcí je zábava a rozptýlení, napomáhá k vyrovnání se s věcmi, kterých se v životě jedinci nedostává, nebo které se nedaří. Pod enkulturační a edukační funkcí jsou aktivity v rámci kultury, vzdělání. Kontemplační funkce je spjata s duchovním rozměrem činností či hledáním smyslu života. Komunikační funkce napomáhá podpoře sociálních kontaktů. Pod pojmem participační funkce nalezneme občanské a spolkové aktivity. Konzumní funkce je zaměřena na spotřebu materiálních statků. (Knotová, s.33, 2011)

Dle Duffkové (2007) nalézáme vymezené tři základní funkce volného času:

- *„Odpočinek*
- *(sebe)vzdělávání*
- *Rozptýlení, zábava*“

V ideální situaci jsou tyto funkce v oblasti činností volného času vyrovnané. (Duffková, s.119,2007)

Další pohled na funkce volného času nalezneme v publikaci *A Dictionary of sociology* (Marshall, 1998, s.345), která uvádí čtyři funkce volného času:

1. *„Terapeutická*
2. *Poradenská*
3. *Autonomní*
4. *Podporující zdraví*“

V české a slovenské literatuře také najdeme různé pohledy na funkce volného času. Tyto pohledy vycházejí z pojetí, která nahlíží na volný čas jako na dobu, která umožňuje rozvoj člověka, a to včetně relaxace. Lokajčková (in. Knotová, 2011) uvádí dvě funkce volného, a těmi jsou funkce *formativně – výchovná a kompenzačně – rekreační*. Kratochvílová (s. 87- 88, 2004) uvádí u volného času jako hlavní kritérium výchovný význam činností. Dle Kratochvílové nacházíme pět základních funkcí volného času:

1. *„Zdravotně hygienickou*
2. *Seberealizační*
3. *Formativně – výchovnou*

4. Socializační

5. Preventivní“

Dále bych zde ráda uvedla výčet činností volného času. Dle Duffkové (2007, s. 121) volnočasové aktivity představují široké spektrum různých konkrétních činností, z nichž ty nejčastější můžeme rozdělit do sedmi velkých skupin:

- *„Kulturní aktivity*
- *Sportovní aktivity*
- *Sociální aktivity*
- *Vzdělávací aktivity*
- *Veřejné aktivity*
- *Rekreační a cestovatelské aktivity*
- *Hobby a manuální aktivit“*

Na závěr této kapitoly bych ráda uvedla pohled na volný čas z pedagogického hlediska. Dle Pávkové (2008, s. 31) je volný čas „*doba, která nám zbývá po splnění povinností. Je to oblast naší svobodné volby. Zahrnuje činnosti, které vykonáváme dobrovolně, rádi, přinášejí nám radost a uspokojení. Volný čas dětí je zapotřebí citlivě pedagogicky ovlivňovat.*“. Pedagogický vliv na volný čas u lidí je významnou oblastí výchovného působení. Umožňuje příležitost, aby se jedinec naučil svůj volný čas využívat na základě rozvahy, vytvářel hodnotné zájmy, či formoval své morální vlastnosti. (Pávková, 2008)

V této interpretaci Pávkové, vidím souvislost mezi pedagogikou volného času a skautskou výchovnou metodou, která si klade za cíl rozvoj mladých lidí po stránce duševní, tělesné, společenské. Vedoucí ve skautu procházejí propracovaným vzdělávacím systémem, který je velmi důležitý pro správné pedagogické vedení dětí v oddílech. Skautská výchovná metoda a vzdělávání skautů je více přiblížena v podkapitole, která se zabývá skautingem.

Tato kapitola kladla důraz na představení životního stylu z různých pohledů odborné literatury. Dále v kontextu životního stylu pojednávala o hodnotách, který každý jedinec zachovává. Poslední část této kapitola se zabírala volným časem a jeho důležitostí pro životní styl.

2 Skautské hnutí

2.1 Historie skautingu

Tato kapitola se zabývá historií skautingu ve světě i u nás. Myslím si, že je nezbytné představit samotné zakladatele a stručně historii světového skautingu a skautingu u nás – Junáka. Představuje náznaky skautingu před 20. stoletím, poté samotné zakladatele hnutí. Dále je zde popsán první skautský tábor a stručně vyobrazen vývoj českého skautingu.

Jak šel čas, prostředky výchovy mládeže se vyvíjely. V 15. století francouzský spisovatel Francois Rabelais nepovažoval knihu jako jediný zdroj, který vedl k poznání, ale obracel mládež k přírodě, ruční práci či cvičení. V souvislosti s přírodou vyplouvají na povrch další jména, jejichž díla sloužila jako inspirace pro skauting. Jean Jacques Rousseau chtěl útek z měst do přírody, což je uvedeno v jeho spisech *Emile*. Za dvě století tyto spisy poskytly inspiraci zakladateli skautingu. Za „otce táboření“ lze považovat Johanna Bernharda Basedowa, který jako první strávil s mládeží dva měsíce pod stanem. Kniha *Walden aneb Život v lesích* od autora Davida Thoreaua nesmí být opomenuta. Tato kniha ovlivnila americký i český skauting. V 19. století jsou zde jména jako Daniel Carter Beard, který založil roku 1905 organizaci nesoucí název *Synové Daniela Boona*, podle vzoru hraničářů, nebo člen křesťanské organizace YMCA Charles A. Eastman, který se formu táborů snažil o začlenění indiánské mládeže do civilizace bělochů. Z českých myslitelů zde musí zaznít J.A. Komenský, z jehož děl stále čerpá i dnešní pedagogika. (Šantora a kol., 2012, s.14)

Když poskočíme v čase dostaneme na začátek 20. století, kdy na scénu nastupuje skauting. Tím se tedy dostáváme také k jeho zakladatelům, za které jsou u nás považováni Ernest Thompson Seton a Robert Baden-Powell. V mnoha věcech se shodovali, ale také se v mnoha rozcházeli – například v pojetí metody výchovy. Český skauting však ovlivnila díla obou. (Šantora a kol., 2012, s.14)

Skauting ve světě

Ernest Thompson Seton

Je velmi nezbytné zde představit osobnosti, díky kterým celý skauting vznikl. Prvním z nich je E.T: Seton. E.T. Seton byl spisovatel, ilustrátor, jeden z prvních ekologů moderní doby, zkušený přírodovědec, velký znalec flory a fauny amerických lesů. I z těchto důvodů rád

sdílel svoji vášně s ostatními. Proto vytvořil program pro mládež inspirovaný zvyky lesních indiánů. (Nagy,1999, s.33)

V roce 1902 Seton založil hnutí Woodcraft Indians. Předcházela tomu událost, kdy mu kluci v pubertě rozbíjeli plot na farmě nedaleko New Yorku. Vžil se do mysli těchto mladých chlapců a pozval je na víkend do indiánské vesnice. Chlapcům pomoci vyprávění o indiánech a přírodě vnukl touhu napodobit a utvořit indiánský kmen. Chlapci si vybrali svého zástupce, radu kmene, strážce ohně ochránce wampumu (pokladníka) a kronikáře. Seton určil pravidla – vytvořil zákoník, stanovy a vymyslel systém udělování třech orlích per a řadu dalších důležitých obřadů. Symbolem woodcraftu zvolil bílý štít s modrými rohy a kresbu čtyřnásobného ohně. Pro chlapce, kteří byli členy woodcraftu napsal příručku *Svitek březové kůry*. V čeština kniha vyšla roku 1970 a je známá pod názvem *Knihy lesní moudrosti*. (Šantora a kol., 2012, s.14-15)

Na konci roku 1906 se v hotelu Savoy – Londýn sešel Seton s Baden Powellem, aby porovnali koncept výchovy dle Setona s nově zamýšleným programem výchovy – se skautingem. Baden-Powell chtěl se zájem od Setona leccos převzít, ale o samotné formě výchovy měl představu jinou. Rozhodl se jít tedy vlastní cestou, ale i přesto spoustu prvků woodcraftu do svého programu zařadil. (Šantora a kol., 2012, s.14-15)

Robert Baden-Powell

Shrnutí stručně a výstižně pestrý život Roberta Badena Powella (B-P) není jednoduchý úkol. B.P. se narodil roku 1857 v Londýně. Jako důstojník strávil dvacet pět let v Africe v anglických koloniích. Zde získal také potřebné vlastnosti pro vznik skautu. Hlavně to byla zvyklost životu v přírodě, otužilost, tělesná zdatnost, zrakové schopnosti či znalost terénu. (Svojsík, 1991, s.23-24) V době nájezdů s Búry Baden-Powell vytvořil skupinu hochů, která byla vycvičena válečným dovednostem zvědů, díky této skupině byly obranné akce úspěšné. V této době se právě B.P. rozhodl, že se v budoucnu chce věnovat práci s mládeží. (Šantora a kol., 2012, s. 15)

Rozhodl se tedy napsat příručku, která by byla nápomocná k zajímavému a smysluplnému trávení volného času, kterou dokončil po prvním táboře a vydal pod názvem *Scouting for boys*, Příručka původně vyšla v šesti samostatných částech, které vycházely od ledna do března roku 1908. Obsah těchto částí byl editován a mírně přeskupen a knižně publikován v květnu 1908. (Baden-Powell, s.6, 1947)

Díky knize a přednáškám, kterými B-P skauting propagoval, se skauting šířil Anglií, do kolonií, a i do dalších zemí. V roce 1910 B-P opustil vojenskou kariéru a naplno se věnoval práci Chief Scouta. Král Eduard VII. Baden-Powella vysoce vyznamenal – udělil mu rytířský titul sir. Roku 1912 si vzal za ženu Olave Saint Clair Soames, která působila jako světová náčelnice dívčího skautingu. (Šantora a kol. 2012, s.29)

Roku 1919 B-P zahájil první vůdcovský kurz. Sepsal příručky, které sloužily pro vzdělávání vlčat, roverů a vedoucích. Roku 1920 pořádal národní skautské setkání. Setkání začalo nést název jamboree a B-P se stal světovým náčelníkem. Na 3. světovém skautském jamboree roku 1929 byl Robert Baden Powell králem povýšen do vyššího šlechtického stavu – stal se lordem. Ve 30. letech se B-P začal stahovat z aktivní práce ve skautingu. V té době se už hnutí zakořenilo ve většině zemí a stále sílilo. Naposledy se B-P zúčastnil Jamboree, které se konalo v Holandsku roku 1937, tam se také jako světový náčelník se skauty rozloučil. Na počátku druhé světové války se s rodinou rozhodl žít na své farmě v Nyeri v Keni. Tam 8. ledna 1941 zemřel. Je zde také pochován. Jeho náhrobní kámen zdobí kruh s tečkou uprostřed – tuto značku skauti čtou: „*Splnil jsem svůj úkol a odešel jsem*“ (Šantora a kol. 2012, s. 29)

První skautský tábor

V této části kapitoly bych ráda představila více první tábor, který je v historii skautingu velmi důležitou událostí. V současné době je tábor nedílnou součástí trávení letního času mnoha dětí ve skautských oddílech. Slovy Svojsíka (1990) „*Táboření se vyvinulo na velmi důležitou složku výchovy junácké. A právem. Jest to život v malém se všemi svými pracemi a zájmy, starostmi i radostmi, nejlepší škola a příprava pro budoucí život*“

Roku 1907 se B.P. vydal se skupinou dvaceti hochů na první pokusný tábor, který se konal na ostrově Brownsea. (Hanzík,1990,s.5) Původně byl tábor plánovaný na jeden týden, ale díky nadšení chlapců se tábor protáhl na deset dnů. Součástí táborového programu bylo táboření, umění pozorovat, příroda, nácvik první pomoci, rytířskost či vlastenectví a hry. Večer u táborového ohně B-P povídal chlapcům dobrodružné příběhy, které ve svém bohatém životě prožil, předváděl tance domorodých obyvatel vzdálených zemí, které poznal, zpíval exotické písně. Tímto táborem na jihoanglickém ostrůvku Brownsea se začaly psát dějiny skautingu. (Šantora a kol., 2012, s.16)

Skauting u nás

Antonín Benjamín Svojsík

V předcházejících částech jsme si představili základní historii světového skautingu. V této části kapitoly se věnuji historii Junáka-českého skauta.

Tuto část kapitoly bych ráda uvedla samotným zakladatelem.

Antonín Benjamín Svojsík se narodil 5. září 1876. Působil jako středoškolský profesor tělocviku v Praze. Za svůj život nasbíral nepřehledné množství životních zkušeností a oplýval velkou energií. V dětství žil v hmotné nouzi, a tak se naučil brzy samostatnosti. Ve věku třiatváceti let se stal náčelníkem sokolské župy. Byl členem pěveckého kvarteta učitelů a díky tomu poznal velkou část Evropy, Blízkého východu i Ameriku. Také podnikl cestu kolem světa. (Hanzík, 1990, s.13)

Během prázdnin roku 1912 pořádal Svojsík první český tábor ve vorlovských lesích pod hradem Lipnice. Tentýž rok Svojsík vydal rozsáhlé Základy junáctví – Z Baden-Powella převzal hodně praxe, ale také zdůrazňuje vztah k přírodě, proto připomíná i Setonův význam. Také pro český skauting našel vzor v českých hraničářích – Chodech. (Hanzík, 1990, s.14)

Samotný spolek Junáka byl založen 15.6. 1914. Československému skautingu v historii však nebylo příliš přáno. Za dobu své existence byl třikrát zakázán. Prvně se tak stalo roku 1940, kdy na skautské tábory a na ústředí Junáka vniklo gestapo. K obnovení došlo roku 1945 v mezidobí však na 500 skautů zemřelo v koncentračních táborech či byli popraveni. Další zákaz nastal roku 1948, kdy se měl Junák stát součástí Svazu mládeže, což vzhledem k idejím nebylo pro členy přípustné. Členové, kteří se k Junáku hlásili, čekali soud. Během října 1968 byly schváleny nové Stanovy Junáka a skaut byl znova zlegalizován. Čas Junáka ale netrval dlouho, o dva roky později byl po Sovětské invazi opět jako nežádoucí spolek. Poslední obnovení proběhlo v roce 1990 a od té doby se Junáku v České republice velmi daří a stále roste a sílí. (Hanzík in. Hebká 2018)

2.2 Skaut jako organizace

Tato kapitola pojednává o skautingu na poli České republiky. Dle Stanov Junáka (Junák - český skaut, 2014) je Junák dobrovolný, nepolitický a také nezávislý spolek, který se klade za cíl v souladu s principy a metodami, které ustanovili zakladatelé skautského hnutí Robert Baden-Powell a A.B. Svojsík o podporu rozvoje osobnosti u mladých lidí a jejich schopností,

kterými jsou mravní, sociální a intelektuální. Junák – český skaut, z.s. je veden jako veřejný prospěšný spolek a sídlí v Praze.

Junák vyznává principy a metody světových skautských organizací, ve kterých je veden jako člen:

- a) „*World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS)*,
- b) *World Organization of the Scout Movement (WOSM)*
- c) *International Scout and Guide Fellowship (ISGF)*.“ (Junák – český skaut, 2014)

Skautské principy

Na úvod je důležité si představit samotné principy hnutí. Skautské hnutí funguje na třech základních principech. Tyto principy jsou směrem, kterým se skauting vydává:

1. *„povinnost k Bohu, chápána jako povinnost hledat a respektovat v životě vyšší hodnoty než materiální*
2. *povinnost vůči ostatním, chápána jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, snaha o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami; je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě*
3. *povinnost vůči sobě, chápána jako odpovědnost za rozvoj sebe sama.*“ (Junák – český skaut, 2014)

Skautské ideály

Skautský zákon

Skauti a skautky se po celém světě řídí stejným zákonem a hlásí se ke stejným ideálům. Skautský zákon ukazuje, jak by skauti měli myslet, mluvit a v neposlední řadě jednat. Tyto zásady skauty provází nejen v době, kdy aktivně chodí do oddílu, ale i poté kdy už aktivní nejsou – měly by skauty provázet celým jejich životem. (Skauting, 1995, s.230) Ideální pohled totiž vidí skautský zákon, jako zásady, které by měl dobrovolně přijmout jako svůj životní styl a dodržovat je každý člen hnutí. (Nagy, 1999, s. 121)

První verze skautského zákona se objevila v knize Scout for boys roku 1908. Skautský zákon je formulován pozitivně, není v něm uvedeno to, co by skaut neměl dělat, ale to, jaký by být měl. (Šantora, 2012, s. 26)

Skautský zákon zní: (Junák – český skaut z.s.)

1. „Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.“

Skautský slib

Skautský slib: (Junák – český skaut z.s.)

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“ Slib lze doplnit dobrovolným dodatkem: „K tomu mi pomáhej Bůh.“

První znění skautského slibu v anglickém jazyce se mírně lišilo od znění, které se užívá dnes.

Znění bylo následující: (Šantora, s. 24, 2012)

„On my honour I promise that:

I will do my duty to God and the King.

I will do my best to help others, whatever it costs me.

I know the scout law, and I will obey it.“

Toto původní znění slibu se také objevilo v první publikaci *Scouting for boys*. (Baden-Powell, s.6, 1947)

Heslo a denní příkaz

Skautské heslo *bud' připraven* a denní příkaz *Alespoň jeden dobrý skutek denně* kladou hlavní důraz na to, na co má skaut v běžném životě aspirovat: být připraven na náhlé situace a pomáhat lidem kolem sebe. Svojsík zvažoval i heslo „Vlastní cestou!“ Nakonec užil překlad anglického originálu *Be prepared*. – (Šantora, 2012, s.27)

Jelikož je tato bakalářská práce je zaměřena na věkovou kategorii roverů a rangers, je důležité zde představit i heslo této věkové kategorie, které zní: „*služba*“ (Makásek, 1991, s.4).

Věk roverů a rangers již není jen o účasti, ale hlavně o přípravě akcí, vedení oddílu či pomoci středisku – o službě.

Služba ve významu ke svému „Já“ je o rozšiřování obzorů o věci, které si zasluhují naši pozornost. Je to vědomé budování charakteru, učení se myslet, učení se správného posuzování a být na dobré cestě. V rámci skautské myšlenky je výklad služby o konání dobra pro své skautské bratry a sestry i obecně pro lidstvo. Z hesla služba vyplývá uplatňování svých zásad, učení se žít nejen s druhými ale i pro druhé. (Makásek s.4)

Dle mého názoru nesmí roveři zapomínat na svou oddílovou činnost, která může sloužit k sebevzdělávání a taky k zábavě.

Tato věková kategorie je více přiblížena v kapitole zabývající se věkovými stupni ve skautu.

Skautská výchovná metoda

Dle Stanov Junáka (Junák – český skaut, z.s., 2014) je Skautská výchovná metoda závazná charakteristika skautské výchovy. Vychází ze zásad, které stanovil zakladatel skautského hnutí před více jak sto lety. Je složena se sedmi základních prvků, které tvoří vnitřně provázaný a nedělitelný systém:

- *„Slib a zákon*
- *Učení se zkušenosti*
- *Družina*
- *Symbolický rámeček*
- *Příroda*
- *Program osobního růstu*
- *Dospělí průvodci“* (Junák – český skaut, z.s., 2014)

Dle Břicháčka (in.Luksch 2017) je možné skautskou výchovu popsat jako přispívání k rozvoji mladých lidí po stránce duševní, tělesné, společenské. Tento cíl plně naplňuje všechny tři principy skautingu. V období mladšího školního věku se posiluje schopnost rozlišování mezi dobrem a zlem, základní sociální komunikace a spolupráce. Druhá etapa klade důraz na morální řád, praktické dovednosti, poznání přírody a zodpovědnosti. Třetí etapa, která má svůj vrchol v dospělosti rozvíjí duchovní stránky, svědomí, navazování trvalých vztahů, které jsou založeny na citových hodnotách. (Luksch, 2017)

Družinový systém

Základní organizační jednotkou Junáka je skautské středisko. Každé středisko se skládá z minimálně dvou, tří oddílů, dle velikosti obce, kde se středisko nachází. V oddílu poté fungují tzv. družiny. Družinový systém je pro utváření životní stylu skautů velmi důležitý, proto ho zde nesmím opomenout. Pro mladé lidi je přirozeností vytváření skupin přibližně stejného věku. Družinový systém čerpá z tohoto přirozeného jevu, poskytuje mladým lidem prostředí, ve kterém se cítí dobře a zároveň usměrňuje vliv vrstevníků správným směrem. Každou družinu vede jeden člen, který je pro ostatní „šéf“, kterému se říká rádce/rádkyně. Rádce/rádkyně se stará o koordinaci a organizaci družiny. Celý oddíl vede oddílová rada, která je složena právě z rádců a dospělého vůdce oddílu. Během celého roku konají společně akce pro celý oddíl, při kterých družiny mohou přispívat k dobrému fungování oddílu. Celkově družina funguje jako demokratický systém samosprávy, který je založen na skautském zákonu. (Kupka, s.6, 2005)

Rodinný skauting jako životní styl

Když přeskochíme od dětství, kde se skaut tvaruje v již zmíněných družinách přes mládí v roverském kmeni, dostaneme se k další životní fázi, ve které pro mnohé hraje hlavní roli rodina.

Rodinnému skautingu je věnována pozornost ze stran ústředních orgánů Junáka již několik let. Kluby rodinného skautingu jsou schváleny jako organizační struktura *Junáka*. „*Rodinným skautingem rozumíme formální i neformální setkávání převážně skautských rodin fungujících v rámci určitého společenství a vycházejících ze sdílených hodnot, postavených na třech základních principech skautingu.*“

(online, dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/oddil/program/rodinny-skauting>)

Dle mého názoru rodinný skauting představuje úplné spojení životního stylu a skautingu. Je samozřejmostí, že na tento fenomén každý jedinec pohlíží ze svého úhlu pohledu. Jsou tací, kteří by do budoucna nechtěli skautskou činnost provádět se svými potomky. Pohledu na tento životní styl je věnována pozornost v empirické části této práce.

Věkové kategorie

I když skauting původně cílil na chlapce ve věku od 10 do 18 let s dnešní podobě se zde najde místo opravdu pro každého. (Šantora, 2012)

Nejmladší skupinu v dívčím kmenu tvoří Světlušky a v chlapeckém vlčata. Do roje světlušek nebo do smečky vlčat děti vstupují cca od 6-7 let, kde setrvávají do věku 11 let. (Skauting, 1995, s. 239) Mezi skautky a skauty děti vstupují kolem jedenáctého roku. Postupem času se skautské věkové kategorie sjednotily se školským systémem, tudíž lze napsat také, že mezi skaty a skautky se řadí děti od nástupu na druhý stupeň základní školy. (Šantora a kol. s.44, 2012)

Roveri a rangers

Tuto část kapitoly bych ráda uvedla úryvkem z knihy Skautskou stezkou (Břicháček, 2001,s.383), který dle mého názoru jednoduše a výstižně podtrhuje podstatu rovingu: *„Skauting je životní styl. Skauting je stezka životem, která je mnohdy trnitá a nepohodlná, ale záleží na tobě, zda si zvolíš povrchní svět konzumu a peněz a skauting hodiš za hlavu, nebo jestli využiješ toho co ses naučil v oddíle a budeš hledat hloubku života a svůj životní styl spolu s ostatními rovery.“*

Do věkové kategorie roverů a rangers v současné době spadají skauti a skautky, kteří ukončili základní školu (od 15 let). Dle mého názoru to jsou aktivní, mladí lidé, pro které žádná překážka není dost velká a rádi zdolávají nové a nové výzvy.

„Roveri a rangers jsou aktivní mladí lidé, kteří si umí poradit. Znají své životní hodnoty, vědí, za čím jdou, a na své cestě zvládají pomáhat i ostatním.“

(Online – dostupné z: <https://www.skaut.cz/pro-rodice/roveri-a-rangeri/>)

Slovo rover má v angličtině vícero významů. V této souvislosti se nejvíce hodí význam poutník. Symbolicky je myšlen poutník životem. Za poutníka se považuje každý člověk, protože z tohoto pohledu je smyslem života cesta. A roving je jedna z cest. Roving je způsob života, cesta životem, je to jedna z mnoha možností, jak žít (Makásek, 1991, s.4-5).

Na věkové kategorii roverů a rangers se začalo pracovat již v roce 1917 v Anglii. Jednalo se o skauty od sedmnácti let. V českém skautingu se roveri jako výchovný stupeň objevil až jako poslední. Prvním Svojsíkovým svěřencům bylo okolo šestnácti let, a dnes bychom je tedy

zahrnuli k roverům, ale roving se jako samostatná výchovná kategorie musel teprve utvořit. Jedno z největších úskalí byla skutečnost, že skautské oddíly nenabízely roverům tak lákavý program, aby zůstali, z toho důvodu se většina starších skautů zaměřila na tramping. Jan Novák – jeden z prvních roverských překladatelů říká: *„Ztráta, kterou trpí skautské hnutí odchodem mnohdy tak častým, těch hochů, kteří dospěli kritického věku dospívání, není podmíněna tím, že by byli unaveni skautingem vůbec, ale stálým opakováním her, prací a činností bez kouzla novoty. Starší hoch chce konati těžší práce, takové, jako konají dospělí, chce tužší skautské úkoly, než na které stačí nižší úroveň duševní i fyzická hochů mladších.“* (Šantora a kol, 2012, s.110)

V současné době program pro rovery vypadá takto:

- *„Fungují v tak zvaných roverských kmenech“*
- *Aktivitu si připravují a volí sami.*
- *Většinou jde o řadu sportovních a kulturních akcí, výpravy do hor a zahraniční expedice“* (online, dostupné z: <https://www.skaut.cz/pro-rodice/roveri-a-rangeri/>)

Vzdělávání skautů

Nedílnou součástí roverského života činí vzdělávání se. Vzdělávání však nejsou jen kurzy, které jsou přímo k tomu určené a o kterých se zmiňuji v druhé polovině této kapitoly. Vzdělávání je možné dosáhnout i díky zážitku. Myslím si, že zážitkové akce v roverském věku jsou z pohledu životního stylu velmi důležité. Jsou totiž ideálním místem pro navázání nových vztahů, přátelství a prožití neočekávaných dobrodružství. Tato část kapitoly představuje známé zážitkové akce, které se konají na poli České republiky.

Největší roverskou akcí, která se v ČR koná je **Obrok**. Účastníci této akce jsou roveři a rangers ve věku 15-24 let. První Obrok proběhl v roce 2000 s celkovým počtem téměř 600 uchazečů. Již po konání prvního ročníku se stal obrovským fenoménem a na poli České republiky největší skautskou akcí. V roce 2019 se bude konat již 10 ročník. (online, dostupné z: <https://obrok19.cz/proc-vyrazit-na-obrok/>)

Mikulášský víkend

Je největší setkání roverů a rangers v Praze. Setkání má za cíl pomocí série akcí podpořit v roverech především zájem o svět kolem sebe, tvořivost či kulturu. Důležitým cílem je také zprostředkování setkání s přáteli z celé republiky. Celý víkend je sice rozdělen na několik částí, ale je spojen společným tématem. (online, dostupné z: <http://www.miquik.cz/>)

Svatoplukovy pruty

Svatoplukovy pruty jsou metodicko-zážitkový kurz, který podporuje rozvoj roverských společenství. Tento kurz je určen pro skupiny 3-6 členů roverských kmenů. V nabídce má společné roverské vyžití, nové kontakty, inspiraci, metodický základ pro další činnost.

(online, dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/2292-roverske-kurzy?autologin=1>)

Dále bych ráda představila základní stupně skautského vzdělávání, které jsou z velké části formou kurzu, tudíž zde účastníci nezískají jen potřebné vzdělání a vědomosti, ale také, stejně jako u zážitkových kurzů a akcí, nová přátelství a zážitky. Mezi základní stupně patří čekatelská zkouška, zdravotní kurz a vůdcovská zkouška.

Čekatelská zkouška je základní stupeň činovníckého vzdělání a je nutnou vstupenkou do celého systému vzdělání. Skoro všechny ostatní stupně vzdělání předpokládají předchozí složení čekatelské zkoušky. Cíle této zkoušky je prověření zralosti uchazeče, zjištění, zda je schopný přispět k rozvoji dětí a zajistit jejich bezpečnost. Dalším důležitým bodem je kurz zdravotníka zotavovacích akcí. Cíle je připravení účastníka na poskytnutí základní péče o zdraví na akcích, kde funguje jako zdravotník zotavovacích akcí. Jako poslední bod základního vzdělání pro činovníky je zkouška vůdcovská. Cílem této zkoušky je ověření, zda je uchazeč schopen vychovávat mládež v duchu skautských ideálů a zda je schopen samostatně a úspěšně vést.

(Online, dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system>)

V druhé kapitole teoretické části jsem kladla důraz na představení nejdůležitějších prvků skautingu. V první části byla pozornost věnována historii skautingu. Byli zde představeni zakladatele hnutí, důležitá data v historii a v neposlední řadě první tábory. Druhá část se zaměřovala na skaut jako na organizaci, kde představila důležité elementy skautingu.

3 Výzkumná část

Z teoretické části vyplynulo, že skauting díky své výchově není jen koníčkem, ale je spíše životním stylem. Skaut u nás prošel za dobu svého více jak stoletého trvání celou řadou událostí, které více či méně ovlivnily jeho fungování. Společnost v tomto časovém období prošla velkým vývojem, i přes to si skauting zachovává své počáteční hodnoty a principy. Tímto nechci napsat, že skauting neprocházel a neprochází vývojem. Snad jako vše, se skauting také vyvíjí, klade však důraz na své základy, které se dosud podstatně nezměnily.

Na skauting a jak ovlivňuje lidi, kteří prošli touto výchovou již bylo napsáno pár kvalifikačních prací. Musím zde zmínit práci Jany Sittové s názvem *Skauting a jeho vliv na osobnostní rozvoj vybraných členů*. Autorka se zde s výběrem odlišného výzkumného vzorku zaměřila na podobné oblasti týkající se vlivu skautingu na jeho členy.

3.1 Cíl výzkumu, metoda výzkumu, výzkumný předpoklad

Ve výzkumu je využit **kvalitativní způsob šetření**. Cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem ovlivňuje dlouhodobá skautská činnost životní styl vybraných respondentů. Pro výzkumné šetření jsem přitom zvolila kvalitativně výzkumné metody, jež lze pro účely této práce definovat následovně: „*Podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již předtím někdo vybudoval.*“

(Švaříček, 2007, s.24)

Ke sběru dat jsem použila metodu **polostrukurovaného rozhovoru**, který se vyznačuje přípravou otázek, které budou jeho předmětem, aniž by muselo být předem striktně stanoveno pořadí. (Reichel, 2009).

Rozhovory jsme prováděla na začátku roku 2019 s pěti členy roverského kmene ve věku 18-23 let ze skautského střediska na Náchodsku. Důležitým kritériem pro sběr dat byla okolnost, že všichni respondenti jsou studenti, kteří se ve skautu pohybují více jak deset let a stále jsou aktivní. Respondenti jsou záměrně vybráni z jednoho roverského kmene, a to z důvodu dosažení kompletních informací. Vidím však limity, které se s tímto rozhodnutím pojí. Limity vidím především z geografického hlediska. Všichni respondenti pocházejí z malého města

s dobrou dostupností do přírody. Tento faktor může ovlivňovat trávení jejich volného času. Z těchto důvodů vidím prostor pro možný další výzkum, který by se zaměřoval na stejné téma a klad stejná kritéria na respondenty. Rozdíl by byl v oblasti, kde respondenti bydlí. Napadá mne možnost výběru respondentů z vícero středisek na území Královehradeckého kraje se zapojením středisek z velkých měst.

Před realizací výzkumného šetření byl určen vědecko-výzkumný předpoklad, že dlouhodobá skautská činnost ovlivňuje kladným způsobem životní styl vybraných respondentů, a to především v oblasti hodnot, trávení volného času a vzdělání.

3.2 Výzkumné otázky

V souladu s cílem práce byla stanovena **hlavní výzkumná otázka**: Jakým způsobem se skauting projevuje v životním stylu vybraných respondentů?

Hlavní výzkumnou otázku sytí čtyři dílčí otázky:

DVO 1: Jak moc je skaut pro dotazované v jejich životě důležitý?

DVO 2: Jak vidí skautskou činnost vybraných respondentů lidi mimo skaut a rodina?

DVO 3: Jak roveři tráví svůj volný čas?

DVO 4: Jak ovlivňuje skaut své členy v jejich studiu a v sebevzdělávání?

Dílčí otázky sytí otázky tazatelské, které sloužily jako kostra pro vedení rozhovoru. Interpretace těchto otázek byla v průběhu sběru dat dle potřeb upravována a doplňována.

DVO 1: Jak moc je skaut pro dotazované v jejich životě důležitý?

- Jak dlouho jsi skaut?
- Co tě nejvíce na skautování baví?
- Co si obecně myslíš o skautské výchovné metodě?
- Jak teď vypadá tvé fungování u oddílu?
- Jaká je tvá motivace?
- Co si myslíš o tvrzení „Jednou skaut navždy skaut?“
- Čerpáš z hodnot nabytých ve skautu? Prezentuješ je veřejně?
- Vnímáš skaut jako kroužek?

DVO 2: Jak vidí skautskou činnost vybraných respondentů lidi mimo skaut a rodina?

- Máš blízké přátele mezi lidmi, kteří nikdy nebyli členové skautského hnutí?
- Pokud ano, mluvíš s nimi o skautu?
- Setkal jsi se někdy s negativní reakcí na skauting?
- Jak tvá rodina vnímá fakt, že jsi skaut?
- Co si myslíš o rodinném skautingu?

DVO 3: Jak roveři tráví svůj volný čas?

- Jak trávíš většinu svých víkendů?
- Jaké máš zájmy, mimo skaut, kterým se aktivně věnuješ?
- Jakou máš zkušenost se zážitkovými, vzdělávacími akcemi pro rovery?

DVO 4: Jak ovlivňuje skaut své členy v jejich studiu a v sebevzdělávání?

- Jak se staví tví spolužáci k tomu, že jsi skaut?
- Jaké vidíš výhody ve skautingu vzhledem ke vzdělání?
- Jaké vidíš negativa ve skautingu vzhledem ke vzdělání?
- Co vzdělávací kurzy?

3.3 Výzkumný vzorek

Při výběru respondentů byla stěžejní kritéria, která jsem si prvně stanovila. Každý respondent musel být členem Junáka více jak deset let z důvodu dostatku zkušeností. Další důležité kritérium tvořil věk a studium vybraných respondentů. Všichni respondenti byli studenti střední či vysoké školy. Gavora (2000), uvádí tento postup jako záměrný výběr. Na respondenty jsou v tomto případě kladena kritéria, díky čemuž získáme pravdivé informace o dané problematice.

Roverský kmen, ze kterého respondenti pocházejí, má již skoro desetiletou tradici. Členové tohoto kmene se pravidelně schází na schůzkách, které probíhají jedenkrát do čtrnácti dnů. Také mají ukotvené tradice, kterých se drží, jako například každoroční vánoční schůzka, probíhající během celého víkendu.

Pro rozhovory jsem stanovila místo, ve kterém se respondenti mohli cítit bezpečně a pohodlně. V tomto případě se jednalo o skautskou klubovnu v jejich skautském středisku.

Před samotným zahájením jsem respondentům přiblížila cíl mé práce a ujistila je, že získané informace slouží pouze k účelům mé bakalářské práce a jejich výpovědi zůstanou v anonymitě. Rozhovory jsem si zaznamenávala do svého osobního počítače.

Níže je uvedena stručná charakteristika respondentů se kterými jsme rozhovory vedla. Z důvodu zachování anonymity jsou jejich jména pozměněna.

Respondent 1: Jan

Janovi je 23 let, studuje vysokou školu

Respondent 2: Petr

Petrovi je 22 let a studuje vysokou školu.

Respondent 3: Oldřich

Oldřichovi je 22 let a studuje vysokou školu.

Respondent 4: Karolína

Karolíně je 18 let a studuje střední školu

Respondent 5: Anna

Anně je 19 let a studuje střední školu

3.4 Výsledky výzkumu

V této části se zaměřuji na nejdůležitější poznatky, které vyplynuly z výzkumného šetření. Na základě zvolené metody výzkumu jsem sesbíraná data analyzovala pomocí otevřeného kódování. Švaříček (2007) uvádí: „*Kódování je procedurou, která umožňuje z množství dat vytáhnout proměnné, které se stanou základem budoucí teorie.*“ Na základě kódů vznikly následující kategorie:

Kategorie č. 1 Skautské ideály jako naplnění životního stylu

Kódy

Slib

Doba strávená ve skautu

Skaut není koníček

Prezentování hodnot

Jednou skaut navždy skaut

V souvislosti s tvrzením jednou skaut na vždy skaut, někteří respondenti zmiňovali fakt, že pokud jednou skaut složí slib, měl by se hodnotami, které vyplývají ze skautských ideálů řídit již po celý život. Anna uvádí: „*Myslím si, že to platí v případě, pokud někdo složí skautský slib, že když něco slibujeme, tak bychom to měli dodržovat a pokud se do toho skautu někdo vžije a nebere to jako koníček, ale jako životní styl tak už je navždy skaut.*“ Karolína se s Annou v tomto ohledu shoduje: „*je to pravda, když tě ta organizace pohltí, dá ti svoji myšlenku, tak ti to zůstane.*“ Petr uvedl, že v některých případech nemusí toto tvrzení pravda: „*Podle mě nemusíš být, spousta lidí dřív bylo skautem a teď by ke skautu nedali ani ruku, nebral bych toto tvrzení moc vážně.*“

Z výpovědí vyplynulo, že hodnoty, které díky skautu zachovávají výrazně ovlivňují jejich chování a nemají problém své hodnoty prezentovat. „*A tak když na to přijde řeč, tak to řeknu, to jako jo. Hodně z těch hodnot v životě čerpám, tak proč to neříct. Nelíbí se mi úplně když někdo kouří nebo hodně pije, to pak někdy mám potřebu trochu asi moralizovat. Jako neříkám, že si nedám pívko, ale prostě v určité míře.*“ Uvedl Jan. Oldřich se k této věci vyjádřil: „*To si myslím, že jo, má to vliv. Tak já hodně těchto hodnot mám, co mě ovlivnilo.* Petr na otázku, zda veřejně prezentuje své hodnoty ze skautu odpověděl: „*Jo, všem říkám ať nemluví sprostě například, ale určitě i jiné.*“ Karolína k tomuto tématu uvedla: „*Nemám problém říkat co je pro mě důležité, že slib, a tak tyhle hodnoty vidím jako důležité. Ono by to tak asi i mělo být.*“

Respondenti se dále shodovali na názoru, že v roverském věku již není skaut pouze koníčkem. V dětství však skaut jako kroužek vnímán být může. Petr uvedl: „*No, když jsem byl menší bral jsem to víc jako nějaký kroužek. Teď to vidím jinak, ale když jsi dítě tak to není nic, co se úplně odlišuje od jiných kroužků, z nějaké menší části.* Oldřich se s Petrem v názoru shoduje: „*Když jsem byl dítě tak ze začátku trochu asi jo, ale není to určitě kroužek, tady to má přidanou hodnotu. Kroužek s něčím navíc. Když se do toho zažereš je to styl života. Dá ti to styl života.*“ Jan uvádí, že nikdy skaut jako kroužek nebral: „*Není to kroužek, i když to nějaký rodiče tak vidí, kroužek je keramika.....skaut dává nějaké hodnoty navíc, kterými by se člověk měl řídit i mimo. Je tu postupný vývoj, kontinuální postup*“

Jako důležitý faktor pro skautský životní styl někteří z respondentů uváděli dobu, kterou v organizaci daný jedinec strávil. Dle výpovědí vyplynulo, že pro jedince, kteří strávili skautskou výchovou jen omezenou dobu nemusí mít skautská výchova v životě po skautu

žádný význam. Naproti tomu dlouhodobá činnost skautskou výchovu v jedinci ukotví a zůstane pro něj hodnotou i po skončení aktivní skautské činnosti. Jan uvádí: „*Vidím to tak, že platí, když jsi skautem dlouho tak to bereš jako získané a důležité hodnoty. Já třeba skauting vidím jako balík hodnot a věřím, že mě to už prostě bude provázet napořád, i když nebudu nějak zvlášť v budoucnu třeba aktivní.*“

Kategorie č. 2 Výchovná metoda jako dobrý nástroj k rozvoji

Kódy

Náboženství

Škola

Všechno v pohodě

Striktní dodržování pravidel

Respondenti se dále shodovali, že skautská výchova, která je stěžejní pro růst ve skautu a pro formování hodnot a souhlasí s ní. Anna k výchově uvádí: „*Jo souhlasím, nevím o ničem, co by mě vadilo, líbí se mi to.*“ Dle Karolíny by byl takový přístup dobrý i ve škole. „*No je to úplně něco jiného než ve škole, je to lepší, kdyby se takhle přistupovalo k dětem ve škole, tak by ty děti byly na úplně jiné úrovni.*“ Z odpovědí vyplynulo jediné negativum, a to ve vztahu některých vedoucích k náboženství a ke striktnímu přístupu, který zachovávají ke skautskému zákonu. *Co se mi trochu u nějakých vedoucích nelíbí je, že tam motají náboženství, já s těmihle názory úplně nesouhlasím. Je to prostě jak kdo. Ale jinak je to dobré, vše záleží na vedoucím.*“ Uvedl Oldřich. V této souvislosti Jan uvedl: „*no úplně se mi nelíbí, když někteří lidi vezmou do slova skautský zákon a vedou podle něj, já mám rád, když je tam nějaká volnost, ať si z toho každý vezme, co chce. Úplně se mi nelíbí cpaní náboženství. Samozřejmě u těch malých to nejde, to by vznikl chaos, ale u těch skautů to jde, když si řeknou, že chtějí dělat tohle, či se naučit tamto, ten vedoucí by jim měl v tom vyhovět a vést je, aby neskákali z jednoho na druhé*“

Kategorie č.2 Radost a pokrok dětí jako motivace pro další skautskou činnost

Kódy

Radost dětí

Nadšení z pokroku

Učení nových věcí

Respondenti vidí svoji největší motivaci ke skautské činnosti, myšleno k vedení oddílu, v pokroku a radosti dětí se kterými pracují. Jan uvádí: „*to že vidím na těch dětech nějaký ten pokrok, že je to baví, ve chvíli, kdybych viděl, že to je k ničemu, tak mě to nebude bavit...vidím, že je to baví a chodí sem rádi, většina z nich teda, někteří radši by doma u počítače, ale víc je těch, co jsou rádi. A taky kdybych se na to vykašlal, tak nevím, kdo by to vedl, je dost možné, že by to skončilo.*“ Anna vidí svoji motivaci a význam své činnosti v učení dívek z oddílu novým věcem: „*Baví mě vést holky k něčemu co má smysl, něco nového je naučit a ukázat jim nové věci.*“ Karolína také uvádí, že je pro ni stěžejní motivací radost a pokrok holek. „*No, když vidím ty holky, jak jsou šťastný, když udělají něco nového, co dříve neuměly.*“ Ostatní respondenti se k tomuto faktu nevyjadřovali, z důvodu, že momentálně přímo nevedou oddíl.

Kategorie č.3 Skautský život spojený s rodinou

Skautování s potomky

Ztráta samostatnosti

Děti mimo oddíl

Dle výpovědi respondentů vyplynulo, že jejich skautská činnost nemá výrazně velký vliv na jejich vztahy v jejich primární rodině. Zajímavé odpovědi ovšem zaznívali v oblasti jejich budoucího života ohledně rodinného skautingu. Respondenti se však nevyjadřovali k oddílům, které jsou přímo pro rodinný skauting určeny, ale jejich odpovědi směřovaly na skautování se svými dětmi v oddílu dle věkového stupně dětí.

Ne všichni respondenti vidí skauting do budoucna pro své děti jako jasnou volbu. Petr na otázku, zda mu záleží, jestli budou jeho děti skautovat odpověděl: „*No to je na nich, když budou chtít hrát fotbal, tak ať raději hrají fotbal.*“ Naproti tomu Anna uvedla: „*Já chci, aby mé děti chodily do skauta, myslím si, že je to dobrá věc, osamostatní se a naučí se kupu věcí, je to výhoda do života.*“ Respondenti se dále shodovali, že by v budoucnu rozhodně nechtěli skautovat se svými dětmi. Anna uvedla: „*to si myslím, že není úplná výhoda, když je celá rodina ve skautu, když v tom středisku, kam chodí děti vedou oddíly rodiče, má to na ty děti dopad, rozhodně se tak neosamostatní.*“ Karolína zmínila, že pro své děti chce taky skautskou výchovu, ne však ve středisku ve, kterém bude působit ona: „*chci, aby si tím vývojem prošly samy, aby jim maminka nestála za zády, to je jedno z hlavního, co by těm měl skauting naučit jakoby osamostatnit se*“ Oldřich má podobný názor na tuto problematiku. Zohledňuje situaci

jak z pohledu dítěte, tak rodiče: *kdybych byl dítě a moje rodiče byli ve skautu, tak to by asi můj skautský vývoj vypadal jinak. Kdybych byl rodič ve skautu, podle mě je to trochu nepříjemné. Nevím, zda bych dokázal ty děti vidět stejně. Tenhle vztah je tam podle mě trochu narušenější, dost tě to ovlivní. Nemám nic přímo proti tomu, u nás ve středisku vidím, že to i funguje, ale třeba mě osobně by to bylo nepříjemné, ale asi bych to nějak promyslel.*“

Většina respondentů se však zmínila o proměnlivosti názorů, tudíž připustila možnost změny názoru s příchodem vlastních potomků.

Kategorie č. 4 Aktivní trávení volného času

Outdoor

Kultura

Příroda

Sport

Koníčky

Volný čas respondentů je do značné míry ovlivněný jejich působením ve skautu. Všichni respondenti mají velmi vřelý vztah k outdoorovým aktivitám, jak v rámci skautského života, tak i mimo něj. Karolína uvádí: *„Jakože, neumím si představit, že bych netrávila ten volný čas takhle aktivně, je to pro mě jako dobití baterek, sportuji již od malička a myslím si, že jen tak nepřestanu.“* Celkově pohyb a pobyt v přírodě je pro respondenty nedílnou součástí trávení volného času. Petr vidí pohyb a pobyt venku jako relax, který mu pomáhá zrelaxovat při učení. *„Učení hodně prokládám jízdou na kole nebo běháním, to mi pomáhá.“*

Aktivní trávení volného času se však u respondentů neprojevuje pouze trávením času venkovními a sportovními aktivitami. Někteří respondenti uvádí důležitost v trávení volného času v kulturních akcích. Oldřich uvádí: *„Tak jelikož teď můj nejhlavnější zájem je kapela, tak hodně času trávím koncertama. Podle Anny má skaut zásluhu v jejím aktivním trávení volného času. „Víkendy trávím aktivně, ani si moc nepamatuju kdy jsem jen tak byla doma a koukala třeba na filmy. Někdy si říkám, že bych asi měla zvolnit, ale díky tomu, že jsem odkojená skautem tak mám prostě v krvi být aktivní.“* Jan uvádí, že má skauting velký vliv na jeho fyzickou zdatnost. *„Jakože asi mě to naučilo být fyzicky aktivní, nějakou tu zdatnost. Minulý léto jsem třeba vzal kolo a jel na něm jen tak k Baltu.“*

Někteří z respondentů mají i zajímavé koníčky, jak je již uvedeno výše Oldřich má kapelu, ve které tráví také hodně času. Petr má taky uvedl svůj koníček: „*No já mám strašně rád květiny, zahradničení, je to takovej koníček by se dalo říct.*“

Kategorie č.5 Rozvoj schopností v souvislosti se vzděláním

Vzdělávací kurzy

komunikace

Schopnost k vedení týmu

Samostatnost

Pozitivní přístup ke škole

Z odpovědí respondentů vyplynul patrný vliv skautské činnosti na rozvoj schopností, které souvisí se vzděláním. Jan uvádí: „*No tak, pokud se člověk, realizuje na pozici vedoucího ať už dětí, nebo organizuje věci jako chod klubovny, tak ten člověk je zvyklý komunikovat s cizími lidmi, takže ve škole nemáš problém jít za učitelem a mluvit s ním. Ve chvíli, kdy přijde nějaká týmová práce, tak málokdo je schopný se ujmout vedení toho týmu a potom si taky myslím, že jsem zvyklý dávat zpětnou vazbu, ať už pozitivní nebo negativní, že prostě na konci nějakého týmového projektu nemám ve škole přijít a říct co se mi líbilo a co ne. Myslím si, že kdo nemá podobné zkušenosti tak to pak málokdo umí.*“ Určitou roli v tomto směru získaná samostatnost, která vyplývá z činností skautské výchovy. Dle slov Karolíny je možný určitý rychlejší vývoj v kontextu samostatnosti. *Tak mi přijde, že jsem mentálně dál než spousta ostatních, jsem schopná nasednout na vlak a dojet do Prahy a nečiní mi to problém. Pro někoho byl problém v prvéku začít jezdit autobusem*“ Další pozitivní vliv skautingu vidí Karolína ve svém studiu: „*Asi nebudeš flákat a úplně nebudeš kašlat na školu. Myslím si, že i díky tomu jsem na gymplu a chci na vejšku. Prostě tě to naučí být svědomitá. Vem si tady všechny okolo u nás ve středisku. Prostě jedou.*“ S tímto názorem se shoduje s Oldřichem: „*Tak rozhodně tě skauting neučí být ten co nechodí do školy, takže si myslím, že už to tě vede k tomu se nějak vzdělávat, učí tě něco nového. Ukazuje ti nějaké věci i předem, jako jo, je to ke vzdělání určitě přínosné. Můžeš se i vzdělávat ve skautu, můžeš se díky tomu osobnostně vzdělávat.*“

Jako další rozměr jejich rozvoje vidí někteří respondenti v kurzech, které absolvovaly. Díky této zkušenosti mají potřebu se stále rozvíjet a růst. Z odpovědí vyplynulo, že mají pozitivní vztah ke vzdělávání, hlavně v oblasti seberozvoje. *„Co se týče nás vedoucích tak je to vzdělání fakt geniální, prostě máš možnost se stále rozvíjet, spousta kurzů. U nás to i středisko platí, což je super, že se nemusíš starat o finance.“* uvedla Karolína. Petr uvedl: *„No, já si myslím, že ty kurzy jsou skvělé, když z nějakého odjíždím jsem nabítej novou energií, prostě se tam dozvíš spoustu užitečných věcí a taky se třeba seznámíš s fajn lidma.“* Anna, která se zrovna účastní čekatelského kurzu uvedla: *„Vzdělávací kurzy jsou supr, posouvá mě to nějak jinak, beru to jako hodně užitečný, dává mi to jinej pohled na svět, jsem hrozně ráda, že se toho můžu účastnit.“*

Kategorie č. 6 Čas strávený skautem na úkor vzdělávání

Příprava na schůzku

Víkendovky

Čas mimo skaut

Na druhé straně vidí respondenti negativum aktivní skautské činnosti v souvislosti se studiem střední či vysoké školy. Respondenti uvádí, že příprava programů na pravidelné schůzky jejich oddílů jim zabírá velký časový rozsah. *„Jo trochu mě štve, že když přijdu domů a druhý den máme schůzku na kterou si potřebuji připravit nějaký věci, tak jde škola trochu stranou. Ne, že bych se kvůli tomu neučila třeba na důležitý testy, ale myslím si, že bych té škole měla věnovat ví času, který ale nemám“* uvádí Karolína. Petr uvádí, že si raději, než učení vybere skautskou akci, což může mít následně negativní dopad na výsledek testů ve škole: *„No tak ten čas to žere hodně, člověk raději jede na víkendovku, než aby se učil na zkoušku a pak se to musí dohánět“* Jan uvádí potřebu být raději o víkendu mimo skaut a netrávit každý víkend s dětmi z oddílu. Uvádí: *„Tak se snažím se být vždy na schůzce, plus příprava, s tím se úplně nepáru, občas výlet a ta víkendovka. Snažím se tomu víc nedávat, chci mít čas taky na sebe a celý týden jsem ve škole v Praze, tak těch víkendovek pro děti není tolik, spíš dělám výlety s nimi, takže svůj volný čas trávím mimo skauty. Bud' doma nebo někde s přáteli. Přes týden jsem ve škole a už takhle mám někdy problém to dávat, natož kdybych byl s klukama z oddílu ještě víc času.“* Anna říká, že jí čas berou poslední dobou i kurzy: *„No teď se snažím udělat čekatelky, to je prostě někdy mazec. Trávím nad tím docela času i doma. Jo, tím pádem jde ta škola někdy trochu stranou, protože tohle mě prostě baví, ale nemyslím, že to je nějak hrozný. Na učení si rozhodně čas najdu.“*

Kategorie č.7 vztahy s neskauty

kódy

Blízcí kamarádi

Negativa spojená s názory

Spolužáci

Mluvení o skautu

Dle odpovědí respondentů vyplynul fakt, že veřejnost v jejich blízkém okolí má ve většině případů ke skautingu kladný postoj. Všichni respondenti uvedli, že mezi lidmi, kteří nejsou skauti mají blízké přátele. Na otázku ohledně postoje blízkých lidí ke skautu Anna odpověděla: „*Tak záleží, co je to za člověka, třeba moje nejlepší kamarádky ze školy nejsou skauti a podporují mě v tom, bavíme se o tom, berou to jako fajn věc.*“ Oldřich ohledně vztahů uvedl: „*Znám hodně lidí, co nejsou skauti, jako mám s nima dobré vztahy, mám mezi nimi i blízké přátele.*“ Oldřich dodává, že se s kamarády, kteří nejsou skauti v určité míře baví také o skautu: „*No, když na to přijde, tak mi nedělá problém se s nima o skautu bavit, ale spíš se s nima nebavím o té podstatě skautingu, dá se říct Badenpowellskýho, ale řekněme okolo té přírody a výchovy, že to není jen o tom, že jedem támhle pod stan na víkend.*“ Jan také uvádí, že mluví se svými přáteli o skautu: „*S některýma jo, s některýma ne...s téma co to lépe berou jo, ale někdo se tváří, že jsem magor.*“ Anna uvedla i možnost negativního postoje ke skautingu: „*Ale občas jsem se setkala s lidmi, kteří to odsuzovali, ale bylo jich méně než lidí, kteří to podporují.*“ Karolína se k této problematice vyjádřila v souvislosti se spolužáky ve škole: „*Občas si dělají srandu, ale není to nic hnusného, přímo špatně mířeného. Hodně lidí se i ptá co děláme, jak to děláme. A ty fakt hodně blízky a hodný lidi se o to aktivně zajímají.*“ Jan v uvádí, že se ve škole s lidmi ve škole o skautu nebaví, ale jeho spolubydlíci se k faktu, že je skaut staví neutrálně: „*Tím, že jsem změnil fakultu, tak těch lidí se kterýma bych se ve škole bavil moc není, tak dohromady sedm a ty úplně neřeší nějaké mé zájmy, řešíme spíš školu, ale třeba spolubydlíci na koleji to ví, a nestavěli se k tomu negativně, bylo jim to tak nějak jedno*“ Petr uvádí: „*Negativní reakce přímo ne, ale někdy si jasně dělali srandu..jéé ty jsi skautík..ale nemysleli to nějak vážně či zle*“ Oldřich uvádí k negativním reakcím ze stran dětí: „*V minulosti určitě, jako děti, takový ty posměváčci ve škole, jak to máš asi každéj. Ted' už ale dlouho ne, spíš to už všichni okolo mě vědí, a když se zmíním u někoho kdo to neví, tak to přirozeně vezme, ono je to všem asi jedno.*“

3.5 Shrnutí výsledků výzkumu

DVO 1: Jak moc je skaut pro dotazované v jejich životě důležitý?

První dílčí otázka zkoumá, jak je skauting pro dotazované v jejich životě důležitý se záměrem zjistit postoje respondentů k výchově a motivaci. Z odpovědí respondentů je patrné, že skautskou výchovu vnímají pozitivně a jako motivaci pro další fungování ve skautu vidí v radosti a pokroku dětí, se kterými pracují. Dále první dílčí otázka vypověděla, že na to, do jaké míry má skautská činnost vliv na životní styl člověka je dáno dobou strávenou ve skautu. U všech respondentů se ukázalo, že to, jak žijí ve velké míře ovlivňují hodnoty, které si ve skautu osvojili. Hodnoty, které si ze skautu odnáší jsou pro vybrané respondenty v jejich životě velmi důležité

U některých z nich se tento fakt projevuje, že tíhnou k zdravému životnímu stylu. Vadí jim pití a nadměrná konzumace alkoholu.

Dále z výpovědi respondentů vyplynulo, že skaut již není kroužek, jak může být prvotně vnímán, ale životní styl. Důležitost je zde kladena také na složení skautského slibu, pokud daný jedinec složí slib, měl by se skautskými principy již řídit napořád.

DVO 2: Jak vidí skautskou činnost vybraných respondentů lidí mimo skaut a rodina?

Druhá dílčí otázka zkoumá vztahy respondentů. Z výpovědi respondentů vyplynulo, že skauting nijak výrazně neovlivňuje jejich život v primární rodině. Za zajímavé odpovědi pokládám názory respondentů na životní styl rodinného skautingu. Respondenti do budoucna nechtějí trávit čas se svými dětmi v oddílu. Uvědomuji si, že tento pohled nemůže být objektivní, a to z důvodu, že respondenti nejsou rodiči, je však zajímavé se na jejich pohled podívat.

Dále se tato dílčí otázka snažila přijít na to, zda skaut ovlivňuje vztahy respondentů s neskauty. Nikdo z respondentů se v běžném životě nesetkává s velkou negativní reakcí na jejich skautování, jen s občasnými narážky, které nejsou nijak vulgární či myšleny zle. Skauting v oblasti života spojeného s přáteli mimo skaut nemá na jedince patrný vliv. Ve většině případů se k faktu, že jsou skauti staví pozitivně. Připouštějí však, že v minulosti tomu tak vždy nebylo, v dětství se občas setkávali s negativní reakcí na skaut.

DVO 3: Jak roveři tráví svůj volný čas?

Třetí dílčí otázka si kladla za cíl zjistit, jak roveři tráví svůj volný čas. Z odpovědí vyplývá, že roveři tráví volný čas aktivně. Většina respondentů uvedla, že díky skautu tíhnou k aktivitám spojeným s přírodou nebo outdoorovým sportům. Dalším aspektem je rozvoj fyzické zdatnosti. Ne všichni respondenti mají koníčky, kterým se věnují. Pouze Oldřich a Petr uvedly, že mají koníčky, kterým se aktivně věnují. Ostatní respondenti zmiňovali spíše volnočasové aktivity, kterým se věnují. Dle mého názoru tento fakt může být způsoben časem, který tráví ve skautu. Jak již vyplynulo aktivní účast ve skautu se pojí s velkým časovým obnosem, kteří roveři skautu věnují.

DVO 4: Jak ovlivňuje skaut své členy v jejich studiu a v sebevzdělávání?

Tato dílčí otázka si kladla za cíl, zjistit jak se jejich skautská činnost a doba strávená ve skautu projevuje v jejich vzdělání. Z výpovědí vyplynulo, že skautská činnost je naučila být aktivní v oblasti vzdělání, vzdělání vidí jako důležitou oblast života. Za důležitý prvek ve vzdělání respondenti považují i kurzy, kterými za dobu své činnosti prošli. Díky výchově, kterou si ve skautu prošli mají aktivní styl života v kontextu vzdělání. Ve většině případů jsou aktivní a snaží se škole věnovat. Uvádějí však i negativa, která se pojí s jejich životním stylem skautů. Na studium jim v některých případech nezbyvá dostatek času, raději než škole, se věnují skautu, jezdí na víkendové akce či připravují program pro děti.

HVO: Jakým způsobem se skauting projevuje v životním stylu vybraných respondentů?

Z výzkumné šetření vyplynuly souvislosti, které potvrzují, že skautská činnost má převážně kladný vliv na životní styl respondentů, a to převážně v zachovávání skautských ideálů, kterým respondenti přisuzují velkou důležitost, v aktivním trávení volného času a v neposlední řadě do jisté míry pozitivního vztahu ke studiu. Najdou se však i negativní stránky, a to převážně v oblasti času stráveného ve skautu, který v některých případech může být na úkor vzdělávání ve škole. Zajímavé výsledky vyšly v oblasti budoucího skautování se svými vlastními potomky, který považují za možnou budoucí součást životního stylu respondentů, z tohoto důvodu jsem ho zahrнула do výsledků výzkumného šetření.

Jsem si vědoma, že tazatelské otázky nevykryly všechny oblasti životního stylu, například profesní zaměření.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala spojením životního stylu a skautingu. Cílem této práce bylo analyzovat životní styl roverů a rangers. Zajímalo mě, zda může skautská činnost mít vliv na životní styl mladých, hlavně v oblasti hodnot, které vyplývají ze skautských ideálů a zda může skautská činnost své členy posunout dál v oblasti vzdělávání či zda má skautská činnost na vztahy respondentů

V teoretické části jsem se zaměřila na představení pojmu životní styl z pohledu odborné literatury. Dále jsem se zaměřila na hodnoty, které jsou pro životní styl velmi důležité. V neposlední řadě jsem věnovala pozornost představení pojmu volný čas, který je stěžejní částí životního stylu každého jedince.

V druhé kapitole teoretické části jsem se věnovala představení samotného skautského hnutí. Za důležité jsem považovala představení historie a zakladatelů, a to z důvodu náhledu na utváření hodnot a struktury skautu. Za důležitou historickou událost považuji první tábor, který pořádal B-P, z tohoto důvodu jsem v teoretické části této události věnovala pozornost. V druhé části této kapitoly jsem se zaměřila představení základních údajů o skautu, které byly stěžejní pro výzkumnou část. Považuji za nutné zmínit, že popis skautingu v druhé části kapitoly neslouží k úplnému proniknutí do celého fungování skautského hnutí. Jelikož je skautské hnutí velmi obsáhlé a funguje ve více možných podobách, je pojmout celou organizaci v rámci bakalářské práce dle mého pohledu nereálné. Avšak jsou zde zmíněné nejvíce stěžejní oblasti, které je nutné obecně zmínit, aby čtenář pochopil skauting jako organizaci, její metody, principy a ideály.

Výzkumné šetření, které bylo zaměřené na rovery a rangers přineslo pohled na životní styl a postoje těchto mladých lidí. V průběhu výzkumného šetření jsem se nesetkala s žádnými výraznými problémy a věřím, že jsem naplnila cíl práce a přinesla pohled na životní styl skautů v roverském věku.

Využití tohoto výzkumu mne napadá v oblasti vedení a utváření roverských kmenů, může sloužit jako názorná ukázka důležitosti roverských kmenů pro skautská střediska. Jak z výzkumu vyplynulo, toto seskupení má pozitivní vliv na jedince, kteří jsou jeho součástí. I z vlastní zkušenosti vidím potřebu roverského kmene ve středisku, bohužel ne vždy tomu tak je.

Na úplný závěr mé práce bych zde ráda zmínila citát od samotného zakladatele celého hnutí, který vystihuje ideály, na kterých celý skauting stojí.

„Pokusme se zanechat tento svět o trochu lepším, než jaký byl, když jsme na něj přišli.“

Robert Baden Powell

Seznam literatury

BADEN-POWELL OF GILWELL, Robert Stephenson Smyth Baden-Powell. *Scouting for boys: a handbook for instruction in good citizenship through woodcraft*. World brotherhood edition. New York: Pub. by Boy Scouts of America for and on behalf of the Boy Scouts international bureau, [1947].

BŘICHÁČEK, Václav, NOVÁK, Radek B., ed. *Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky]*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek, Tiskové a distribuční centrum, 2001. ISBN 80-86109-60-7.

ČIHOVSKÝ, J. *Životní styl jako mnohoaspektový fenomén*. In FAZIK, A., MATĚJŮ, M. *Aktuální problémy životního stylu*. Praha: UK, 2005. ISBN 80-7308-131-8.

DUFFKOVÁ, J. *Životní způsob/životní styl a jeho variantnost*. Praha: MČSS při AV ČR, 2005. ISBN 80-7308-131-8

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2007. ISBN 978-80-7251-266-9.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-796

HANZÍK-MIČABO, Vratislav. *Průvodce dějinami skautingu: Text pro lesní školy a přípravu skautských vůdců, věnovaný královéhradeckým skautům k 75.výročí zal.skautingu v Hradci Králové*. Hradec Králové: Okresní rada Junáka, 1990. 31 s.

HEBKÁ, Klára. *Vliv kompetencí získaných dlouhodobou činností v Junáku – českém skautu na přijetí do zaměstnání*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 41 s. Bakalářská práce.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, *Stanovy Junáka*. Litomyšl: Junák – český skaut, 2014. 24 s.

KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9.

KOLESÁROVÁ, Karolína. *Životní styl v informační společnosti*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-119-5.

KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučování v pedagogickej teórii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 80-223-1930-9.

KRAUS, Blahoslav et al. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 246 s. ISBN 978-80-7435-544-8.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0.

KUPKA, Ondřej. *Skauting: Družinový systém ve skautských oddílech*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2005. ISSN 1210-9827.

LUKSCH, Dominik. *Životní hodnoty skautů*. Hradec Králové, 2017: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 53 s. Bakalářská práce.

MAKÁSEK HIAWATHA, Ivan. *Služba: příručka pro roverskou činnost : ... (Medvěd - Hiawatha)*. 2. upravené vydání. Ilustroval Zdeněk RUFFER. Praha: Scoutarch, 1991. ISBN 80-901049-0-8.

NAGY, László. *250 miliónů skautů*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 1999. 152 s. ISBN 80-86109-23-2.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

ROSENZWEIG, Milan. *Životní hodnoty: příručka pro učitele občanské nauky : učební pomůcka pro základní školy, zvláštní školy a střední školy*. Praha: Komenium, 1991. Na pomoc učitelům (Komenium). ISBN 80-85426-07-2.

SCOTT, John a Gordon MARSHALL. *A dictionary of sociology*. 3rd ed. rev. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 9780199533008.

Skauting. Ilustroval Pierre JOUBERT, ilustroval M. TOMÁŠEK, ilustroval Libor HOFMAN. Liberec: Skauting, 1995. Skautské prameny. ISBN 80-85421-16-x.

SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas: Vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum. 2005. ISBN 80-246-1039-6

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví: Návod pro výchovu čes.mládeže na základě systému sira R.Baden-Powella "Scouting" a za laskavého přispění četných odborníků*. 3.nezm.vyd.podle 1.vyd.v r.1912. Praha: Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-x.

ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. 252 s. ISBN 978-80-204-2622-2.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Internetové zdroje:

Junák - český skaut, z.s. *Krizovatka.skaut* [online]. 2015 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system>

Krizovatka.skaut [online]. Junák - český skaut, ©2014-2015 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/2292-roverske-kurzy?autologin=1>

Miquick [online]. ©2019 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <http://www.miquik.cz/>

Obrok [online]. ©2019 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://obrok19.cz/proc-vyrazit-na-obrok/>

PELCL, Ladislav. *Krizovatka.skaut* [online]. 2015 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/oddil/program/rodinny-skauting>

Skaut. Junák – český skaut, z. s. [online]. ©2019 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/pro-rodice/roveri-a-rangeri/>

Literatura související s tématem

ŠEBESTOVÁ, Veronika *skauting jako životní styl* Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2010, Bakalářská práce

SITTOVÁ, Jana *Skauting a jeho vliv na osobnostní rozvoj vybraných členů* Brno: Ústav pedagogických věd, 2013, Diplomová práce